

25.10.2021

Eduskunta
siv@eduskunta.fi

Asia: **OAJ:n lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi**

Viite: Lausuntopyyntö HE 147/2021 vp

OAJ pitää nivelvaiheen koulutusten yhdistämistä hyvänä uudistuksena. On kuitenkin huolehdittava siitä, että tutkintoon valmentavan koulutuksen järjestäminen säilyy houkuttelevana ja rahoitusmalli koulutuksen järjestämisen tueksi on kannustava. Kannustavan rahoituksen myötä voidaan taata koulutuksen laatu, alueellinen kattavuus ja saavutettavuus.

OAJ näkee, että rahoituksen taso ja rahoitusmallien yhtenäistäminen on koulutuksenjärjestäjille tervetullut ja TUVA-koulutuksen järjestämistä selkeyttävä muutos. Emme pidä sen toteutustapaa kuitenkaan parhaana mahdollisena siltä osin, että se laskee ammatilliseen koulutukseen valmentavan koulutuksen rahoitusta, vaikka nivelvaiheen koulutuksien yhdistyessä ammatillisen koulutuksen järjestäjien piiriin valunee yhä enemmän nivelvaiheen opiskelijoita. Siksi on tärkeää kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että koulutuksen järjestäminen, opiskelijoiden tarvitsemat tukitoimet ja ohjaus sekä TUVA-koulutuksen vaatimat materiaalikustannukset voidaan tosiasiallisesti kattaa ammatilliseen koulutukseen tulevalla rahoitusosuudella.

TUVA-koulutuksessa vain osa opiskelijoista tulee olemaan ja oppivelvollisia (kuten tänä vuonna VALMA- ja LUVA-koulutuksessa on vain osa oppivelvollisia), joten jos oppimateriaalikustannukset on arvioitu ikäluokan maksuttoman oppivelvollisuuden keskimääräisten oppimateriaalikustannusten mukaan, niin myönnetty rahoitus materiaaleihin ei tule olemaan riittävä.

Rahoituksen tason yhtenäistäminen

OAJ pitää tärkeänä sitä, että esityksen mukaisesti rahoituksen tason yhtenäistyttyä, rahoituksen riittävyttä seurataan vähintään vuosittain ja painokerrointa muutetaan tarvittaessa. TUVA-koulutuksen ollessa joustava polku tutkintokoulutukseen, vastaanottava koulutus oppivelvollisille ilman 2. asteen koulutuspaikkaa sekä valmentava koulutus maahanmuuttajille kotoutuskoulutuksen jälkeen, voi opiskelijamäärä vaihdella vuoden aikana merkittävästi.

Perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestäjän TUVA-koulutuksen yksikköhintaan tulee sisältymään erityisen tuen tarpeesta aiheutuva rahoitus keskimääräisenä. OAJ vaatii, että erityisen tuen tarpeesta aiheutuneita kustannuksia seurataan ja rahoitusta tarkistetaan ja korjataan varainhoitovuoden aikana.

25.10.2021

Ammatillisen koulutuksenjärjestäjän TUVA-koulutukseen ei ehdotuksen mukaan sisälly erityisen tuen järjestämisestä aiheutuneiden kustannusten rahoitusta, vaan edelleen erityisen tuen rahoitus tulisi korotuskertoimella. Useimmalla nykyisen VALMA- ja tulevan TUVA-koulutuksen opiskelijalla on tarvetta jonkin asteiseen tukeen ja em. koulutuksien opetusryhmät ovat hyvin heterogeenisiä taustaltaan, oppimiskyvyltään ja koulukuntoisuudeltaan. Lisäksi TUVA-koulutuksen luonteeseen kuuluu suuri ns. läpivirtaus koulutuksen joustavuudesta johtuen (kesken opintojen voi siirtyä tutkinto-opiskelijaksi). Tuen takaamiseksi OAJ vaatii TUVA-koulutuksen yksikköhintaan sisällytettävän tuen tarpeesta aiheutuvien kustannusten korotuksen. Lisäksi erityistä tukea tarvitseville olisi esityksessä mainittu korotuskerroin.

Ehdotuksen mukaisen rahoitusmallin mukaan ammatillisen koulutuksen järjestäjien valmistavan koulutuksen yksikköhinta per opiskelija laskisi nykyisestä tasosta verrattuna kustannustietojen perusteella arvioituun tasoon, jolloin kannustinvaikutus on negatiivinen. Edellisvuosien tilastojen mukaan nivelvaiheen koulutusten opiskelijoista valtaosa on ammatillisen koulutuksen järjestäjien piirissä, joten OAJ vaatii TUVA-koulutukseen kannustavuutta rahoituksen avulla. Yksikköhintaan tulee sisällyttää tuen tarpeesta sekä kaikille maksuttomista materiaaleista aiheutuvien kustannusten korotus ja lisäksi mahdollistaa erityistä tukea tarvitsevien korotuskerroin.

TUVA-koulutuksen järjestämistä koskevien säännösten selkeyttäminen

OAJ kannattaa sitä, että TUVA-koulutuksen järjestämistä koskevia säännöksiä selkeytetään. Valtakunnallisen ja alueellisesti kattavan TUVA-koulutuksen verkoston muodostamiseksi ja ylläpitämiseksi koulutusta tulisi järjestää ensisijaisesti järjestämislupien perusteella ja kunta täydentäisi TUVA-verkostoa perustellusti tarpeen mukaan.

Valma-koulutuksen järjestämislupia koskevat siirtymäsäännökset, joiden mukaan käynnissä olevissa VALMA-koulutuksissa sovelletaan TUVA-lain säädöksiä, tulisi selkeyttää niin kuin esityksessä todetaan.

Vaikutukset perusopetuksen järjestäjän taloudelliseen asemaan

Perusopetuksen järjestäjän TUVA-koulutuksen rahoitukseen sisällytetään esityksen mukaan keskimääräinen korotus erityisen tuen järjestämistä varten. OAJ vaatii valiokuntaa tarkastelemaan asiaa uudelleen, koska keskimääräinen laskennallinen korotus ei välttämättä kohtaa niitä koulutuksenjärjestäjiä, joilla on erityistä tukea tarvitsevia keskimääräistä enemmän.

Rahoitusmallin tulee kannustaa ottamaan erityisen tuen oppilaat huomioon riittävällä yksikköhinnan korotuksella, etteivät opiskelijat jää ilman tarvittavaa erityistä tukea. Koulutuksen järjestämisen kustannuksia ja varsinkin erityisen tuen opiskelijoiden

25.10.2021

määrää tulee tarkastella ja rahoitusta korjata varainhoitovuosittain toteutuneiden kustannusten ja erityisen tuen päätösten perustella.

Vaikutukset lukiokoulutuksen järjestäjän taloudelliseen asemaan

Lukiokoulutuksen järjestäjien TUVA-koulutuksen rahoituksen taso nousee esityksen mukaisesti ja sen OAJ näkee hyvänä asiana. Kuitenkin koulutukseen osallistujien määrä on vuosittain vaihteleva, joten rahoitusjärjestelmän olisi reagoitava opiskelijamäärien muutokseen kohtuullisella tarkasteluajakaudella.

OAJ esittää, että valiokunta muuttaa hallituksen esitystä siten, että TUVA-koulutuksen järjestämisen kokonaiskustannuksia (ei pelkästään opiskelijamäärää) tarkastellaan ja korjataan varainhoitovuosittain, jolloin TUVA-koulutuksessa olevien opiskelijoiden tosiasiallisten lukio-opintojen sekä lukio-opintojen suorittamista edellyttävän yksilöllisen ohjauksen ja arvioinnin sekä erityisen tuen kustannukset tulee myös huomioida.

Vaikutukset ammatillisen koulutuksen järjestäjän taloudelliseen asemaan

Esityksen mukaisen rahoitusmallin vaikutukset ammatillisen koulutuksen järjestäjän yksikköhintaan on kannustusvaikutukseltaan negatiivinen. Esitetyn mallin mukaan valmistavan koulutuksen yksikköhinta ammatillisilla koulutuksen järjestäjillä verrokkihintalaskelman mukaan olisi -1,5 %, nykyisen VALMA-koulutuksen yksikköhintaan nähden. Hieman korkeampi painokerroin (1,41->1,54) korjaa kyllä rahoitustasoa, mutta silti rahoitustaso jää alle kustannustietojen perusteella arvioitun rahoitustasoon. Ammatillisen koulutuksenjärjestäjän TUVA-koulutukset ovat kustannuksiltaan vaihteleva riippuen ammatillisten tutkinnon osien tai osa-alueiden valinnoista. Rahoituksella tulisi varmistaa, että tarjolla on aidosti kattava valikoima valittavia opintoja ja yhteistyö yritysten ja TUVA-verkoston kanssa mahdollistetaan.

Edellisten vuosien tilastojen mukaan ammatillisen koulutuksen järjestäjien nivelvaiheen koulutuksissa oli noin 75 % kaikista nivelvaiheen opiskelijoista. Tällöin kannustusvaikutuksella rahoituksen muodossa on merkittävä vaikutus siihen, että ammatillisen koulutuksen järjestäjien järjestämä TUVA-koulutusta järjestetään riittävästi ja että sitä voidaan toteuttaa laadukkaasti huomioiden opiskelijoiden yksilölliset polut ja tuen tarpeet.

Opiskelijamäärän vaihtelu varainhoitovuoden aikana ja eri vuosina vaihtelee ja TUVA- koulutuksen ollessa joustava ja yksilölliset polut tarjoava, on opiskelijoiden läpivirtausta paljon. Läpivirtaus ja kaikkien opiskelijoiden HOKSaaminen opintojen alussa teettää enemmän työtä, kuin mitä lopullinen opiskelijavuosimäärä osoittaa. Myös kuntien vastuu oppilaitoksen osoittamisesta oppivelvolliselle saattaa lisätä opiskelijamäärän vaihtelua tai läpivirtausta. Nämä tulisi ottaa huomioon rahoitusmallissa tai pystyä korjaamaan toteuman mukaan.

25.10.2021

OAJ vaatii, että valiokunta muuttaa rahoitusmallia siten, että rahoitusmalli ottaa huomioon sen, että ammatillisen koulutuksen järjestäjien TUVA-koulutukseen tulevien opiskelijoiden tuen tarpeet tulevat jatkossakin todennäköisesti olemaan keskimäärin suurempia kuin lukio- ja perusopetuksen järjestäjien TUVA-koulutukseen hakeutuvien opiskelijoiden tuen tarpeet. Esityksessä on myös mainittu, että rahoitusmalli kannustaa niitä koulutuksenjärjestäjiä, jotka järjestävät paljon valmentavaa koulutusta. Huoli nousee siitä, onko malli alueellisesti syrjivä.

OAJ vaatii, että valiokunta muuttaa esitystä siten, että kokonaiskustannusten tarkastelu ja rahoituksen korjaukset tehdään varainhoitovuosittain. Ammatillisen koulutuksen rahoituksen määrittäessä kolmen vuoden takaisista toteutuneista kustannuksista, ei rahoitusmalli tee oikeutta lyhyelle ja joustavalle TUVA-koulutukselle. TUVA-koulutus joustavine jatkopolkuineen kohti tutkintokoulutusta toimii parhaimmillaan myös osaavan työvoiman saatavuuden turvaajana.

Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Esityksen mukaisesti eri koulutusmuotojen TUVA-koulutusten opiskelijamäärissä voi tulla muutoksia ja opiskelijoita siirtynee ammatillisen koulutuksen järjestäjien piiriin. Ammatillisten koulutusten järjestäjien TUVA-koulutusvastuuta tulisi kannustaa riittävällä rahoituksella, ottaen huomioon opiskelijoiden heterogeenisyyden sekä koulutuksen järjestäjän velvollisuuden ottaa vastaan kuntien koulutukseen osoittamia oppivelvollisia.

Opiskelijavolyymejä eri koulutuksenjärjestäjien piirissä tulee tarkastella ja seurata vuosittain ja tehdä tarvittavia korjauksia määrärahoihin.

Vaativaa erityistä tukea tarvitsevien nivelvaiheen opiskelijoiden hakeutumista ja sijoittumista TUVA-koulutuksiin tulee myös tarkastella. Vaativan erityisen tuen nivelvaiheen koulutuspaikkoja on hakijoihin nähden liian vähän ja alueellisesti harvassa, joten TUVA-koulutukseen hakeutuu myös vaativaa erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita. Näiden opiskelijoiden ohjaus- ja opintoihin poluttaminen on usein TUVA-koulutuksenjärjestäjälle haastavaa.

OAJ esittää, että valiokunta antaa lausuman, jossa se edellyttää, että ammatillisen koulutuksen vaativan erityisen tuen nivelvaiheen sekä erityisoppilaitosten opiskelupaikkoja lisätään ja tähän kohdennetaan rahoitus.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Heljä Misukka
koulutusjohtaja

Eira Bani
erityisasiantuntija